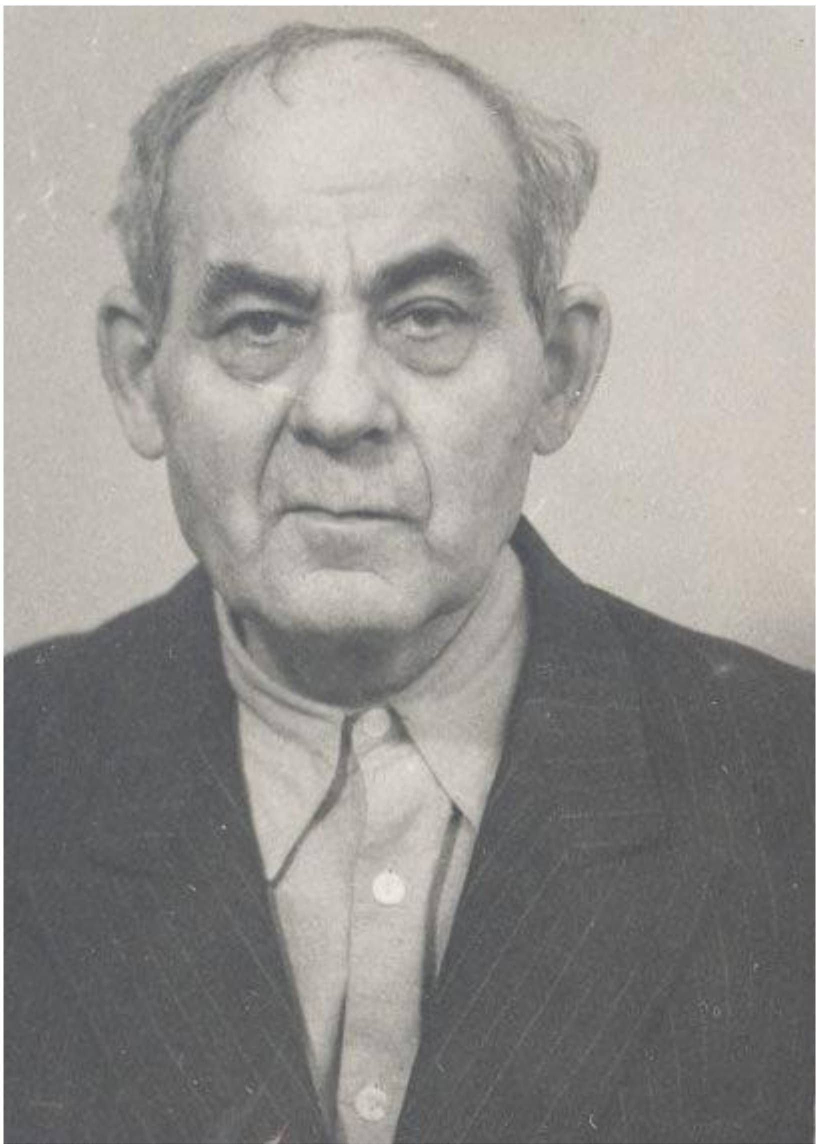
Vasile Militaru – martir al poeziei şi credinţei în Dumnezeu

Vasile Militaru

„Dacă am pierdut averi și ranguri, dar nu am pierdut credința în Dumnezeu nu am pierdut nimic.”

Arestat în 1958 de Securitate „pentru deţinere de publicaţii interzise“, citate la procesul de la Craiova: manuscrisele „Divina zidire“, „Poemele nemuririi“, „Cartea Iov în versuri“ şi altele, poetul patriot a fost condamnat în toamna anului 1958, fără drept de apel, la 20 de ani de temniţă grea şi confiscarea totală a averii.

Potrivit hotărârii Tribunalului Militar Craiova, fostul funcţionar al Ministerului Lucrărilor Publice ar fi avut de executat în total 42 de ani de închisoare, deşi la data condamnării avea venerabila vârstă de 74 ani. Bolnav şi fără apărare în faţa unor presiuni insuportabile, poetul n-a putut să reziste acelor condiţii inumane şi a murit ca un „martir al poeziei şi credinţei în Dumnezeu“, în ziua de 8 iulie 1959, în închisoarea Ocnele Mari – Vâlcea.

Ca mulţi alţi scriitori creştini, Pan Vizirescu, Al. Lascarov-Moldovanu şi Radu Gyr,Vasile Militaru a fost complet interzis şi ignorat între anii 1944-1989. Tocmai de aceea se cuvine ca astăzi să-i cinstim memoria ca aceea a unui vrednic patriot şi scriitor creştin.

Vasile Militaru s-a născut într-o familie numeroasă, la 21 septembrie 1886, în comuna Dobreni – Câmpurel, judeţul Ilfov, din părinţi agricultori, Gheorghe şi Tinca Militaru. De copil a îndrăgit cartea, lectura, citind cu nesaţ tot ce găsea la şcoală şi la un vecin din satul natal. Era înzestrat cu o inteligenţă sclipitoare. Cartea era pentru el ca o lumină şi o bucurie, asemenea unei revelaţii divine. A sorbit învăţătura creştină din gura mamei sale, moştenind o credinţă puternică pe care şi-a întărit-o prin lecturi biblice şi morale. În acest sens el a fost un autodidact autentic. Nu se cunosc prea multe amănunte despre viaţa şi activitatea lui.

Bucuria vieţii de la ţară, descrisă în pasteluri

Doritor de a cunoaşte lumea, se desprinde de viaţa de la ţară şi, tânăr adolescent, ajunge în Bucureşti, unde avea să cunoască „zbuciumul“ şi „dezamăgirile“ oraşului. Începuse a scrie versuri de la 15 ani. Câţiva ani mai târziu îndrăzneşte să prezinte caietul cu poeziile sale scriitorului Alexandru Vlahuţă. Acesta îl recomandă lui Barbu-Ştefănescu Delavrancea şi lui Duiliu Zamfirescu. Încurajat şi sprijinit de aceşti scriitori, Vasile Militaru debutează la vârsta de 18 ani, în 1904, în revista lui M. I. Petraşcu, „Literatură şi artă română“. Din acel moment începe colaborarea şi la alte reviste, ca „Flacăra“, „Drum nou“ şi la ziarul „Universul“ al lui Stelian Popescu.

În anul 1919 publică volumul de poezii „Stropi de rouă“ (9 ediţii până în 2008). Sunt versuri lirice şi pasteluri care descriu viaţa de la ţară, cu bucuriile simple şi senine, munca în sânul naturii. Este întrucâtva influenţat de poeţii Alecsandri, Coşbuc şi Vlahuţă, dar şi de curentul literar al Sămănătorismului. Aici observăm descrierea unei vieţi idilice, pastorale, patriarhale, de la ţară, aşa cum o trăise el însuşi, uşor idealizată, dar şi sentimetul dureros al înstrăinării. De aici înainte, având existenţa asigurată în calitate de funcţionar la Ministerul Lucrărilor Publice,

scriitorul încearcă să meargă pe un drum propriu, urmând comandamentelor vremii, şi devine colaborator la principalele reviste din ţară, mai ales cu poezii. Publică basme, poezii patriotice „Cântare neamului“, „Doina“, precum şi primul volum de „Fabule“ în 1928.

Psaltirea sa, cea mai reuşită traducere dintre transpunerile româneşti în versuri

Dar preocuparea religioasă rămâne constantă şi permanentă, dovadă volumul „Vorbe cu tâlc“, 1931, cuprinzând cugetări, sentinţe şi tâlcuiri morale, în versuri, şi mai ales „Psaltirea în versuri“, 1933, riguroasă transpunere în versuri a Psalmilor lui David, în limba română, la care lucrase mai mulţi ani, premiată de Academia Română. Fără îndoială, Psaltirea sa rămâne cea mai reuşită şi mai valoaroasă traducere dintre toate cele 10 sau 12 transpuneri în versuri realizate în limba română până azi.

În perioada următoare publică încă două volume de „Fabule“ şi un volum de poezii patriotice „Temelie de veac nou“. Pentru tineri scrie o carte de „Rugăciuni în versuri“, pe care le publică în volumul „Spre împărăţia lui Iisus“, 1936. Intenţionase ca volumul al treilea de „Fabule“ să se intituleze „Trepte spre Dumnezeu“, dar Editura a preferat alt titlu, „Curcubeie peste veac“.

Trebuie să subliniem că opera cea mai importantă – după „Psaltirea în versuri“ -, care l-a preocupat întreaga viaţă, a fost „Divina zidire“. La această lucrare a trudit, ca osteneală permanentă, între anii 1926-1955. Această carte, rămasă în manuscris, şi pentru care a suferit atât de mult, cuprinde poeme în versuri concepute pe temeiul Sfintei Scripturi – Vechiul şi mai ales Noul Testament. Aici, în „Cuvânt către cititori“, arată că, mergând pe firul textelor biblice, „ajutat de Sfântul Duh“, poetul vrea ca prin aceste poeme, prin versurile sale, să salveze „sufletele celor necredincioşi“, pentru că Iisus a venit în lume să cheme pe cei păcătoşi la pocăinţă şi la mântuire. Aceste versuri, ca şi cele din „Vorbe cu tâlc“, din „Poemele nemuririi“ ori din alte scrieri religioase sau morale, au izvorât dintr-o mare credinţă în Dumnezeu, şi mai ales „dintr-o adâncă iubire de oamnei“. În aceste poeme se cuprind tâlcuiri morale şi esenţa învăţăturii creştine.

În ultimii 15 ani de viaţă a scris poezii religioase

Ca poet şi scriitor creştin, după 1944 n-a mai putut publica nimic. Izolat de lumea literară, Vasile Militaru şi-a căutat compensarea în scrieri religioase. Aşa se face că în ultimii 15 ani de viaţă, după al Doilea Război Mondial, poetul a scris poezii religioase. În afară de „Divina zidire“, lucrare încheiată în 1955, el a mai scris „Poemele nemuririi“, „Şoaptele îngerilor“ – continuare la „Vorbe cu tâlc“ – poemul „Biserica Bucur Ciobanul“, „Cartea Iov“ din Biblie, transpunere în versuri după textul sacru, şi „Scară către Dumnezeu“, ultima sa carte scrisă în mai-iunie 1957. Toate aceste scrieri au fost tipărite postum de Editura „Lumină din lumină“ între anii 1993-2008, cu acest prilej fiind reeditate şi celelalte cărţi ale sale apărute între anii 1919-1943.

„Psaltirea în versuri“ a fost retipărită în 2006 la Cernăuţi, iar „Divina zidire“ s-a retipărit în 2007 la Chişinău. Atât „Fabulele“ sale, „Psaltirea în versuri“, poeziile lirice, patriotice şi religioase, cât şi „Poemele nemuririi“, dar mai ales „Divina zidire“ îl consacră pe Vasile Militaru drept un mare scriitor şi poet creştin, un moralist în adevăratul înţeles al cuvântului. Este fără îndoială cel mai mare fabulist român din secolul al XX-lea şi un strălucit urmaş al marilor fabulişti Esop, Phedru,

La Fontaine, Grigore Alexandrescu şi Alexandru Donici. În literatura română nici un scriitor nu a cântat ca el credinţa în Dumnezeu şi nemurirea sufletului. El a convertit credinţa în creaţia ca expresie profundă a unei trăiri creştine prin rugăciune, smerenie şi jetfă de sine. Cărţile sale sunt, prin excelenţă, izvoare de înţelepciune şi înaltă bucurie spirituală, care aduc înseninare în suflet, întărire în credinţă şi răbdare, fiind în acelaşi timp modele de trăire duhovnicească, de urmare a învăţăturii creştine. Îndeosebi „Fabulele“ tratează teme sociale şi morale care privesc viaţa societăţii moderne şi contemporane, unele din acestea potrivindu-se perfect cu evenimentele din zilele noastre.

Şi-a găsit salvarea în credinţă

La fel ca în volumul „Spre împărăţia lui Dumnezeu“, în cartea „Scară către Dumnezeu“, autorul îndeamnă să urmăm „calea virtuţilor“, care duce la „desăvârşire în spiritualitate“, la ferirea de rele, adică de păcat, pentru ca prin credinţă, nădejde şi dragoste să sporim în iubirea de Dumnezeu şi de oameni. În acest fel, urcând „treptele“ sfinţeniei, să putem ajunge la „înfrăţirea“ oamenilor şi la întoarcerea celor necredincioşi la credinţă.

În versurile sale se oglindeşte viaţa sa şi condiţia umană a acelor vremuri. El şi-a găsit salvarea în credinţă, gândirea lui rămâne profund creştină. El şi-a iubit neamul, şi-a iubit ţara, a iubit oamenii în felul său, dar mai ales L-a iubit pe Dumnezeu.

Hulit şi blamat de unii, preţuit şi iubit de mulţi, ignorat pe nedrept de critica literară (care pe scriitorii creştini moralişti nu i-a luat în seamă niciodată), Vasile Militaru va înfrunta cu seninătate şi tăcerea, şi contestările, biruind prin cărţile şi înţelepciunea sa, în care se exprimă veşnicile adevăruri, izvoare de bunătate, pace şi întărire sufletescă pentru toţi iubitorii de limbă şi cultură românească.

Nimeni nu-l va putea egala în „Psaltire“ şi în „Divina zidire“. Cu luminile, dar şi cu umbrele triste ce i-au marcat existenţa zbuciumată, viaţa lui Vasile Militaru rămâne o jertfă pe altarul patriei, dăruită, închinată lui Iisus Hristos.

(Pr. Mihai Manolică – Ziarul Lumina)

Vasile Militaru – un poet jertfit pe altarul tenebrelor

Prima întâlnire cu acest mare poet al vremii sale a fost prin martie 1960[1]. Nu știu ce socoteli or fi făcut puternicii zilei, dar în curtea închisorii se făceau trieri. Eu am ajuns acolo cu încă cinci din lot. (…) L-am întâlnit pe avocatul Mircea Ionescu, din Craiova, cunoscut apropiat.

– Mă, tu ce cauți aici? Erai la Aiud!

– Crezi că știu?

– Vezi că pe voi vă trimit înapoi la Aiud. Acolo sunt majoritatea studenților și preoților legionari.

– Da, dumneata de unde vii?

– De la Jilava. Am venit în dubă cu Vasile Militaru. L-ai cunoscut?

– Din poezie, da, altfel n-am avut cinstea.

– Vino să-ți fac cunoștință cu dânsul.

Ne-am strecurat prin mulțimea răspândită prin curtea închisorii, cam două sute de oameni.

– Uite-l.

Vasile Militaru stătea pe ciuci lângă un bloc de ciment și-și curăța pulpana hainei, un palton cu guler de blană. Era civil, ca și noi, de altfel. Ne-am îndreptat către dânsul. S-a ridicat, ne-am strâns mâinile. Eu cu supriza și bucuria că am avut ocazia să-l cunosc. Mi-am amintit cu ce plăcere îi savuram pamfletele din ”Porunca Vremii”, unde semna Radu Bardă. S-a bucurat. În cele câteva ceasuri mi-am amintit cum în clasa a VII-a am cântat la o serbare ”A venit aseară mama”. Pe atunci, în sălile de clasă și prin cotloanele primăriei, ale spitalelor erau afișate maxime și cugetări din opera sa.

În 1940, când armatele române trecuseră Nistrul și a scris fulminantul poem ”Epopeea Stalingradului”, din care deborda dragostea pentru armata română, pentru neamul românesc, iubirea lui pentru țara sa.

Îi puteau ierta cotropitorii această activitate patriotică și mai ales poezia religioasă?

A zâmbit trist când i-am amintit câte ceva din cele de mai sus.

– Bănuiți unde vă duceți?

– Eu, a zis, cred că la Ocnele Mari. Cine știe ce socoteli au stăpânii?

Îl examinam curios, cu admirație. Omul acesta a scris mult, mândria scriitorilor români, își aștepta transferul la o închisoare de execuție, după ce fusese plimbat prin… nici el nu mai știa câte temnițe, tratat cu ură și viclenie.

De ce a fost condamnat Vasile Militaru? Viața și opera sa profund creștine. Toate manuscrisele sale și nu puține, au fost arse în curtea casei sale, în fața soției. Opera de căpătâi rămâne, fără tăgadă, poezia religioasă, de unde se vede creatorul, cu dragoste de om, de țară, de Dumnezeu.

Alături de Gyr și de Crainic, este și el unul dintre cei jerfiți pe altarul tenebrelor, unde s-au șlefuit perle de o frumusețe nebănuită pe care – Iartă-mă Doamne – în libertate n-ar fi strălucit așa.

Nimeni până la el, și nici după, n-a versificat Psalmii lui David așa cum a reușit Vasile Militaru.

Prin 1998, am întâlnit la sediul A.F.D.P. din București pe profesorul Al. Mironescu[2], care-l întâlnise la Gherla și mi-a spus că era atât de slab încât trebuia dus de subțiori de camarazi. În ultima vreme se bucura de oarecare libertate. Îl mai lăsau în curte, când ceilalți, după cele 20 de minute de plimbare, intrau în celular.

Era prin mai 1959 – o întâmplare cu tâlcul și durerea ei – cum stătea pe o bancă, la umbră, un ofițer, probabil nou venit, s-a răstis la el:

– Tu de ce-ai rămas afară, mă? Banditule! Cum de n-ai intrat cu ceilalți?

– Am rămas…, e așa de frumos aici afară, ce aer!? Ce soare!…

– Scoală-n picioare când vorbești cu mine! Auzi, mă?!

Vasile Militaru a încercat să se ridice. N-a putut. Ală a crezut că se preface și l-a croit cu cravașa. În acest timp, a ieșit din celular un plutonier.

– Lăsați-l, tovarășe căpitan! E bolnav! Știți cine e?

– Nu! Și nici nu mă interesează. Un bandit!

– E poetul Vasile Militaru.

– N-am auzit. Și cu un zâmbet – tovarășe plutonier, aici toți se dau poeți, profesori, filozofi. Niște nebuni, să-i iei de aici.

Plutonierul a chemat doi deținuți, de care s-a sprijinit. Era către sfârșitul lunii mai. În iunie, la 8:00, anul 1959, și-a dat duhul împăcat cu lumea și cu Dumnezeu.

Cel care lăsase în urmă o uriașă creație literară, și aceasta ciuntită, pleca pe drumul fără întoarcere, din întunericul unei celule, fără să aibă: Un crâmpei de lumină… cum își dorea bătrâna lui mamă, la capătul părintelui său…

(Ilie Tudor – De sub tăvălug, Editura MJM, Constanța, 2010, ediția a III-a, pag. 75-77)

---

1. Poziționarea în timp a memorialistului este incorectă deoarece poetul Vasile Militaru a trecut la cele veșnice în vara anului 1959.

2. Nu știm despre ce profesor Al. Mironescu ar fi vorba, însă cu siguranță nu este vorba despre prof. de fizică atomică Alexandru Mironescu, membru al Rugului Aprins, întrucât acesta din urmă a trecut la Domnul în anul 1973. Memorialistul susține că întâlnirea cu Al. Mironescu a avut loc în anul 1998, și prin urmare rămân două variante: Ori a fost vorba de altă persoană, cu același nume, aceeași ocupație, și același destin al temnițelor, lucru puțin probabil să fi fost așa, ori a fost vorba de o confuzie de persoane. Oricare ar fi adevărul în acest sens, neclaritatea nu aduce atingere relatării despre poetul Vasile Militaru.

Acasă la poetul Vasile Militaru

Deşi de la evenimetele din 22-25 decembrie 1989 au trecut mai mult de trei ani (astăzi 14 ani), mai sunt scriitori contestaţi de către regimul comunist de tip stalinist care continuă să fie ţinuţi la stâlpul infamiei, marginalizaţi, în loc să fie reconsideraţi şi puşi în adevărata lor valoare în ceea ce priveşte evoluţia scrisului românesc contemporan. Unul din aceşti scriitori este Vasile Militaru. Cu acest prilej, poetul mi-a dăruit basmul versificat *Merele de aur,* cu autograf.

De atunci au trecut foarte mulţi ani, până când am aflat că Doamna Telly Barbu Militaru urmează să facă un parastas în amintirea poetului cu ocazia scurgerii unui sfert de veac de la trecerea la cele veşnice a celui care a încântat o generaţie întreagă cu versurile sale (versuri care au fost învăţate până şi prin temniţe, cu toate rigorile legii: izolări, carcere, mutări disciplinare etc.). Am fost prezent la acel parastas unde am avut surpriza să cunosc un compatriot originar din satul Mengir, judeţul Cahul, pe numele său Grigore Scor, venit la rudele sale în Bucureşti, tocmai din Florida. Când a citit anunţul din ziarul „România Liberă", a căutat să fie prezent la parastasul de 25 de ani de la moartea lui Vasile Militaru. A citit o poezie de care încă nu auzisem. Avea un titlu ciudat: *Aur, aur*. N-am găsit-o inclusă în nici unul din volumele lui publicate în timpul vieţii, cu toată insistenţele mele deloc de neglijat.

„Nici nu se putea găsi, m-a asigurat Scor la telefon. S-a publicat într-un cotidian oarecare, pe care nici eu nu-l mai reţin."

Datorită informaţiei dată de americanul Scor, am reuşit să găsesc la Biblioteca Academiei Române poezia care a făcut o puternică impresie asupra celor prezenţi la parastas. De atunci, am urmărit cu mai mult interes orice informaţie în legătură cu viaţa şi opera poetului.

De aceea, primind revista „Cuvântul Românesc” din Canada şi văzând că un român de ispravă îi tipăreşte opera, i-am telefonat Doamnei Telly Barbu Militaru, ştiind că vestea o va interesa. Aşa a şi fost. Am fixat o întâlnire la locuinţa văduvei poetului, pentru seara zilei de 25 ianuarie 1993.

– *V-am găsit greu, chiar foarte greu, Doamnă Telly.*

– Cred şi eu. N-aţi mai trecut pe la mine de vreo şapte ani.

– *Eu cred că au trecut chiar opt.*

Dacă la Putna aerul este încărcat de istorie, aici, în locuinţa Doamnei Telly Barbu Militaru, aerul este încoronat de poezie. Mă uit în jur. Din bruma ce a putut-o salva din mâinile călăilor, mai sunt câteva tablouri, înfăţişându-l pe poet la vârsta maturităţii fizice şi creatoare, cu bascul aşezat puţin într-o parte. Doamna Telly se mişcă cu multă volubilitate la cei 85 de ani. Îmi arată volumele de versuri ale poetului apărute în Editura Nistru a lui Nicolae Lupan de la Paris şi alte plachete care i-au parvenit pe căi diferite din Apusul Europei. Îmi arată apoi o serie de fotografii din care una îmi atrage atenţia în mod deosebit. Aceasta îl reprezintă pe maestrul la masa de lucru. În preajma poetului „îngerul său păzitor”, adică Doamna Telly Barbu Militaru.

Punctul culminant al serii este scoaterea la suprafaţă, din lada studioului, a unui volum masiv intitulat *Divina zidire*, cu ilustraţii (după cum am mai spus) de Gustave Doré. Este vorba despre Biblia versificată, despre care îmi vorbise poetul la prima cunoştinţă încă din primăvara anului 1948.

– *Cum aţi reuşit s-o tipăriţi?*

– Nu eu. Un zănatic, un împătimit după opera lui Vasile Militaru. A făcut-o pe cheltuiala lui.

– *E caz unic.*

– Aşa e!

– Puneţi-o la loc. Aşa ceva se face la o mie de ani. Trecând de la un subiect la altul, dar nepărăsind tema principală – evocarea poetului – nici eu nu mi-am dat seama cum au trecut trei ore şi ceva de la sosirea în casa plăcutei gazde. Sunt momente în viaţă când timpul îşi pierde dimensiunile.

– *Şi totuşi ?* am zis eu, *Doamnă Telly, cine este acela care se bucură azi de munca poetului, vreau să spun, cine locueşte în vila construită din banii şi cu sudoarea lui Vasile Militaru.*

M-a privit lung, şi contrariată, mi-a spus:

– Cum, nu ştiţi?

– *Nu, am răspuns eu încurcat.*

– Cine altul decât Emanuel Valeriu, de la Televiziunea Română?

– Fantastic! Se lăfăieşte în vila maestrului un om care n-a mişcat un deget pentru ceea ce stăpâneşte.

– Aşa este. Dar acesta nu este singurul necaz.

– Mai sunt şi altele?

– Cum să nu! Aţi auzit de preotul Gheorghe Calciu-Dumitreasa?

– Desigur.

– Ştiind cu ce greutăţi mă lupt, părintele Calciu mi-a trimis trei sute de dolari printr-un cetăţean din Bucureşti, care nu de mult a făcut un voiaj în Statele Unite ale Americii.

– *Un gest nobil,* am zis eu.

– Numai că gestul nobil nu şi-a ajuns scopul.

– Cum aşa?

– Individul mi-a dat întâlnire în oraş, ca să-mi înmâneze dolarii, deşi eu am insistat să vină acasă la mine. M-am prezentat la locul cuvenit, comunicându-i la telefon cum arăt şi cum voi fi îmbrăcată. După trei ore de aşteptare am plecat din staţia de tramvai unde trebuia să ne întâlnim. I-am dat un telefon să ştiu ce s-a întâmplat. Ştiţi ce mi-a răspuns?

– Doamnă, v-am aşteptat în staţie aşa cum ne-am înţeles, a zis. A apărut o persoană echipată conform informaţiei dată de dumneavoastră. Am întrebat-o dacă este doamna Militaru şi, la răspunsul ei afirmativ, i-am dat cei trei sute de dolari pe care vi i-a trimis părintele Gheorghe Calciu-Dumitreasa.

Am rămas uluit când am auzit. Dintr-o dată parcă s-a făcut întuneric în toată încăperea. Am reuşit, totuşi, să întreb aproape şoptit: *„Există asemenea oameni pe pământ?”*

– Da. Şi încă foarte mulţi. Nu le scapă nici o ocazie când e vorba să-şi însuşească un bun ce nu le aparţine.

– I-aţi scris Părintelui Calciu?

– Nu. N-avea nici un rost. Faptul era consumat.

Plecând de la doamna Telly Barbu Militaru, m-am întrebat, în timp ce căutam drumul cel mai scurt până la staţia de tramvai: *„Există oare justiţie imanentă?? Mi-am răspuns fără zăbavă: „Nu. Aşa ceva nu există. Suntem la discreţia celor ce şi-au făcut din lege un scut.”*

(Interviu realizat de G. N. Viforeanu – Revista Memoria)

Ultimele clipe ale poetului martir Vasile Militaru

Am fost alături de poetul Vasile Militaru, atunci când în condiţiile tragice, impuse de geniile răului, de forţele întunecate ale comunismului, a trecut în eternitate. Era pe la începutul lui iulie 1959, zi însorită percepută de noi, deţinuţii, care admiram libertatea doar prin ajutorul puţinelor raze de soare care pătrundeau firav printre jaluzele. Jaluzele, de fapt obloane grele cu care erau căptuşite ferestrele, ca „bandiţii" să fie izolaţi şi de păsările cerului. Draconic mijloc de a te descotorosi de aşa-zişii duşmani ai poporului, fără a folosi ştreangul sau pistolul din dotare.

Către ora prânzului, deţinuţii politici începuseră să devină tăcuţi. Îşi spuseseră ce aveau de spus în primele ore ale dimineţii. Cred de cuviinţă să spun că în timpul acestor sporovăieli, de după neîndulcitul ceai, printre altele ne îngrijora şi starea sănătăţii poetului Vasile Militaru, scos din celulă şi internat în infirmeria închisorii, unde de obicei erau internaţi numai acei ajunşi pe ultima sută de metri de deznodământ. Alte veşti nu mai aveam de la el, decât că fusese groaznic bătut la Securitatea piteşteană şi trimis la Ocnele Mari, pentru a scăpa ei de o crimă în plus. Piteştiul devenise însă celebru încă de pe timpul căpitanului Cârnu şi al directorului Dumitrescu, susţinătorul din umbră al lui Ţurcanu, despre care s-a mai scris şi se va mai scrie. Îmi amintesc pe deţinutul Profir V. care recita adeseori în celulă din versurile poetului, cum ar fi *Moş Andrei*, *Şase pui şi o biată mamă* şi altele, care ne-au desfătat urechile pe parcursul atâtor ani. Versurile lui Vasile Militaru creeau totdeauna o stare de melancolie, de tăcere în celulă, un îndemn către meditaţie şi către dragostea faţă de aproapele tău. Erau învăţate şi de tineri, dar şi de vârstnici cu tâmplele albe.

Într-o seară, mă plimbam prin intervalurile dintre paturi, pe mijlocul celulei (patul fiind de neatins între orele 5 şi 22, când se dădea stingerea), când bestia care supraveghea secţia, deci şi celula noastră, a tras brusc grosul zăvor şi a deschis uşa. Ne-am oprit din plimbare şi încremeniţi aşteptam urmările. Venirea unui caraliu în celulă, mai ales după raportul de închidere, nu era un semn bun. Pentru intimidare şi-a plimbat privirea încărcată de ură peste toţi cei care eram acolo. Doar pentru asta era plătit: să urască.

Aflându-mă în acel moment în preajma uşii, am fost scos afară cu încă un deţinut, acesta fiind preot, nu-i mai reţin numele, care, după spusele lui, îmi amintesc că era din comuna Frânceşti – Vâlcea, pe atunci făcând parte din regiunea Argeş. Nu bănuiam ce se va întâmpla cu noi. Scoşi afară, ne aşteptam la bătaie, sau la vreo izolare pe motive nebănuite, nu eram nici primii nici ultimii cu care se proceda aşa.

Dar nu! Fuseserăm scoşi cu totul şi cu totul pentru alte motive. Ne-au dus pe un coridor întunecat, oprindu-ne la ordinele lui în dreptul unei uşi pe care a deschis-o şi ne-a poruncit să intrăm înăuntru, aici fiind de fapt o cameră-celulă a infirmeriei închisorii. Multe temniţe dispuneau de asemenea celule.

Singur în camera-celulă, o jilavă făptură de om deţinut, era căzut din pat cu faţa în jos. Gardianul tiran ni s-a adresat cu ura care îl caracteriza şi pentru care era desigur apreciat.

– Banditul ăsta trage să moară, ridicaţi-l în pat mai repede.

L-am întors cu faţa în sus pe muribund şi l-am aşezat în pat. Acest om era Vasile Militaru. Cu ochii daţi peste cap şi cu faţa brăzdată de chinurile morţii. Nimic nu mai era viu în el, doar ochii, parcă năluci nepământene, vegheau aşteptând de undeva o mână de ajutor care nu mai venea. Am trecut la picioare făcând semn preotului să treacă la cap. Din privire şi din mişcarea buzelor (gardianul stătea în uşă) m-am înţeles cu preotul să-i spună rugăciunea din urmă, pentru dezlegare. Când preotul a început prin mişcarea buzelor să-i facă rugăciunea de dezlegare, pleoapele muribundului s-au deschis, apoi iarăşi s-au închis şi, parcă mulţumit, s-a înseninat la faţă şi şi-a dat duhul. Aşa i-a fost dat, să nu aibă o lumânare aprinsă la căpătâi în acele ultime clipe ale vieţii, el care se risipise în atâtea generaţii. Ne-am dat seama cât de profundă a fost credinţa în Dumnezeu a poetului, care şi-a acceptat moartea ca pe o împărtăşanie.

Cu vocea strangulată de emoţii, i-am spus păgânului care stătea în uşă nepăsător, ca şi când omul din faţa lui era un nimeni.

– A murit deţinutul!

– Dă-l în… de bandit! Bine că am scăpat de el, a fost răspunsul tiranului suprasaturat de ura proletară.

Încremeniţi de durere aşteptam alte porunci, cu ochii duşi undeva departe, poate într-o lume mai bună.

– Staţi aici, a tunat gardianul, închizând uşa pe dinafară.

În scurtul răgaz pe care l-am avut, ne-am putut face semnul crucii şi să zicem: Dumnezeu să-l ierte pe cel trecut în nefiinţă, departe de toţi cei ce-l iubeau. Am putut observa că poetul stătea singur în celulă, mai degrabă izolat, neacordându-i-se nici un ajutor medical. Nu se vedea nicăieri vreo urmă de medicament. Pe mica măsuţă de fier – tablă – se găsea o cană cu ceai neîndulcit, pe care îl beam şi noi ceilalţi, o bucăţică de turtoi şi un castron de tablă în care abia se distingeau câteva boabe de arpacaş, de multe ori nefiert şi plin de gărgăriţe.

Am tresărit când a zdrăngănit zăvorul şi şi-a făcut apariţia gardianul. Nu avea nici o urmă de omenie în el, ca şi când s-ar fi născut pe altă planetă. Ne-a aruncat din uşă o cămaşă şi o pereche de indispensabili – ce-i drept curate – şi ne-a poruncit:*„Dezbrăcaţi-l pe bandit de ce are pe el şi îmbrăcaţi-l cu rufele astea.”*

Am executat operaţia sub supravegherea lui. Când a văzut că este gata, ni s-a adresat autoritar şi duşmănos:

– Ieşiţi afară! Bine că a murit. Un bandit mai puţin în ţară.

Ne-a condus în celulă, având grijă pe parcurs să ne atragă atenţia:

– Să nu cumva să ciripiţi în celulă unde aţi fost şi ce-aţi făcut, că ştiţi ce vă aşteaptă.

Am intrat în celulă şi s-au tras zăvoarele după noi. Ocnele Mari, vulpavul lagăr de exterminare, aştepta să înghită noi victime în pântecul său nesătul. Pentru noi, murise un mare om, pentru ei, un mare bandit. „Tot una e: ori culci pe sătui, ori scoli pe săraci” – Tudor Arghezi.

După ce am intrat în celulă, am fost înconjuraţi de fraţii de suferinţă doritori să afle pentru ce am fost chemaţi. Pentru moment, nu le-am spus nimic, arătând către vizetă, unde caraliii ne puteau spiona în voie, încălţaţi în acei pâslari-pisică care le permiteau să asculte pe la uşi fără să fie simţiţi. După câteva minute însă, i-am informat că a murit Vasile Militaru şi, instantaneu, am păstrat cu toţii un moment de reculegere. Le-am povestit apoi ceea ce am fost puşi să facem în timpul cât am lipsit din celulă. Colegii erau consternaţi.

După semnele ştiute de noi, am urmărit trecerea „căruţului”. Un căruţ, pe care îl au mai toate puşcăriile în dotare. În el sunt căraţi seara deţinuţii morţi, către cimitir. Vestea ne-o dădea el, prin scârţâitul roţilor cu lada pe el, inconfundabil. Pânda s-a dovedit folositoare, deoarece l-am văzut trecând către groapă, cu nelipsita ladă pe el, tras de doi deţinuţi de drept comun. Jaluzelele erau îndepărtate la maximum, dar nu mai conta dacă eram prinşi asupra infracţiunii, sau nu. După circa 30 de minute, căruciorul cu lada goală pe el, tras de aceiaşi deţinuţi de drept comun, se întorcea de la cimitir. Pentru ei, fusese o zi obişnuită. Uneori, după atâta suferinţă sufletul se împietreşte, devine insensibil la tot ce se petrece împrejur.

În celulă s-a evocat îndelung, în acea zi, şi-n zilele următoare, viaţa şi opera scriitorului dispărut, omorât mişeleşte de slugile preaplecate ale Moscovei.

În ceea ce priveşte dimensiunile marelui dispărut, numai istoria îi poate aprecia opera ca atare. Să mă ierte anumiţi pseudoscriitori care i-au pus la îndoială valoarea literară şi politică, dar când ajungi să fii închis şi să mori pentru ţara ta, e mai mult decât un act de dăruire. În 1959, la data când se stingea din viaţă poetul şi eu mă găseam în cercetări la Ministerul de Interne. Fusesem arestat pentru a doua oară pe data de 8 august 1958, sub acuzaţia de *„crimă de uneltire împotriva ordinei sociale”*. În fond, eram arestaţi pentru că la închisoarea sanatoriu Târgu Ocna ne ajutam unii pe alţii să supravieţuim. În afară de doctoriţa Margareta Danielescu şi mai târziu Grigoraş Maria, nu mai exista nici un cadru medical. Totul cădea în sarcina noastră să supravieţuim. Nu existau cadre medii sanitare, iar medicamentele specifice tuberculozei lipseau cu desăvârşire. Era limpede că nu am fost duşi acolo să supravieţuim. O mână de oameni însă, cu forme mai uşoare de tuberculoză şi au reuşit să echilibreze balanţa între viaţă şi moarte. Ei s-au sacrificat pentru fraţii lor şi unii au şi murit datorită disiminării bacilare, ca în cazul inginerului Goe Niţescu.

Şi totuşi, pe fondul tuturor privaţiunilor la care am fost supuşi, omul, „cel mai preţios capital”, a descoperit şanse noi de supravieţuire: se învăţa. Nu conta ce. Unii învăţau franceza, alţii engleza, germana, alţii matematica, dar cei mai mulţi învăţau poezii, chit că unii din ei plecau cu ele în eternitate. Printre cei fericiţi, mă găseam şi eu. Învăţasem peste 200 de poezii pe dinafară, de mari poeţi universali, dar şi de autohtoni, printre care şi Vasile Militaru. Într-o zi, cam prin luna iulie sau august 1959, un învăţător sosit de la Aiud şi adus în celula mea la Ministerul de Interne m-a rugat să-i spun o poezie de Vasile Militaru. Am stat puţin pe gânduri. Ştiam că la Securitate şi pereţii au urechi. De abia apucasem să spun două strofe din fabula Pupăza şi cioara că s-a deschis vizeta şi intransigentul cerber m-a scos la raportul ofiţerului de serviciu, care m-a trimis trei zile la carceră.

Pe parcursul anilor, după eliberare, mă obseda un lucru: cum a fost posibil ca un poet şi un martir ca Vasile Militaru să fie marginalizat? El, care a încântat atâtea generaţii şi generaţii cu poeziile lui, atât în şcolile primare cât şi în licee…

Nu există decât o explicaţie: Întunericul care mai dăinuie încă în anumite capete pătrate dominate de ura de clasă.

(Mărturia lui Dumitru Radu Udar – Din documentele rezistenţei. Vol. I, Arhiva Asociației Foştilor Deținuți Politici, București, 1991, p. 158)

via Fericiţi cei Prigoniţi